

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU ORGANIZUOJANT KONKURSA Į VALSTYBĖS TARNYBĄ TYRIMO

2022 m. rugsėjo 30 d. Nr. (22)SN-99)SP-61
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) buvo atliekamas tyrimas dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu. Tarnyboje gautas pareiškėjo (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Pareiškėjas) skundas, kuriame Pareiškėjas rašė, jog turi negalią dėl regos sutrikimo. Jis rašė, jog teikė dokumentus ir pretendavo dalyvauti 2022 m. birželio 16 d. vykusiame konkurse į karjeros valstybės tarnautojo pareigas, konkrečiai, į Ekonomikos ir inovacijų ministerijos (toliau vadinama ir Ministerija) Verslo aplinkos departamento Geresnio reglamentavimo politikos skyriaus patarėjo pareigas (Konkurso Nr. 51488, toliau – Konkursas) (toliau – Pareigybė).

Pareiškėjas rašė: „2022 birželio 16 d. prasidėjus konkursui, paaiškėjo, kad pretendentų yra 5, o aš dalyvauju konkursuose nuo 2018 m. ir dalyvavau apie 100 konkursų į valstybės tarnybą (be abejonės esu nepageidaujamas daugelio darbdavių, nes 2017 m. STT buvau pateikęs pareiškimą dėl neskaidraus biudžetinių pinigų naudojimo, tai patvirtino STT), taigi, atsakingai pareiškiu, kad iš tų gausaus skaičiaus konkursų nebuvo nei vieno konkurso, kuriame su tokiu pretendentų skaičiumi būtų taikomas testas. Esant tokiam pretendentų skaičiui, kaip taisyklė, taikomas atrankos būdas interviu, o ne testas. Aš pareiškiu komisijos nariams 2022-06-16, kad pas mane yra neįgalumas, pažeistas centrinis regėjimas (makulodistrofija) ir man bus kur kas sudėtingiau atlikti testą dėl techninių priešasčių, nes man reikia didinti tekstą, o testo tekstas bent jau ant mano stacionaraus kompiuterio ekrano nesididina (kompiuterio ekrane galima didinti tekstą iš įprastų interneto svetainių, tačiau Valstybės tarnybos departamento organizuojamuose konkursuose, kai taikomas testas, tokios galimybės nėra – bent jau mano kompiuteryje)“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta). Pareiškėjo teigimu, „šią informaciją dar vieną dieną prieš vykstant konkursui pranešiau, paskambinęs telefonu Valstybės tarnybos departamentui, prašydamas atkreipti į tai dėmesį“. „Man buvo žinoma, kad į konkursą

2022-06-16 dokumentus pateikė 17 pretendentų, bet konkurso dieną – 2022-06-16, dalyvauti konkurse prisijungė ne daugiau 5 asmenų. Sužinojęs apie santykinai nedidelį skaičių pretendentų, po to, kai Komisijos nariai man pranešė, kad bus taikomas testas, o ne interviu, kaip įprasta tokiam skaičiui pretendentų, aš Komisijai pareiškiau, kad turiu neįgalumą (paaiškinau ypatumą ir motyvą, kodėl prašau taikyti įprastinį tokiam pretendentų skaičiui atrankos būdą) ir paprašiau atsižvelgiant į nurodytą aplinkybę, taikyti ne testo metodą, o interviu.“ „Viena iš Valstybės tarnybos departamento pareigūnių į mano pateiktą prašymą atsakė, kad taikyti testo metodą, o ne interviu, buvo [nuspręsta] būtent Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, ir todėl bus taikomas šis metodas, nepaisant mano pateikto prašymo ir nurodytų aplinkybių.“ Pareiškėjas rašo patyręs diskriminaciją dėl negalios.

Netinkamą 2022 m. birželio 16 d. konkurso organizavimą jo atžvilgiu Pareiškėjas sieja „su tuo, kad, Ekonomikos ir inovacijų ministerijai buvo jau žinoma, kad skundžiau anksčiau (2022-05-24) vykusį konkursą. Deleguota iš Ekonomikos ir inovacijų ministerijos skyriaus vedėja man pareiškė (2022-06-16 antrame konkurse), kad jei laimėsiu konkursą, man nebus sudaryta galimybė dirbti nuotoliniu būdu“.

Skunde Pareiškėjas taip pat pranešė, jog dalyvavo ir ankstesniame konkurse, vykusiame 2022 m. gegužės 24 d., kuriame pretendavo į karjeros valstybės tarnautojo pareigas – Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Įmonių politikos departamento Įmonių valdymo skyriaus patarėjo (toliau – pareigos), Konkurso Nr. 51173.

Pareiškėjas teigia, jog dėl vykusio 2022 m. gegužės 24 d. konkurso yra pateikęs skundą STT dėl galimo jo neskaidrumo, taip pat pateikęs prašymą Ministerijai atlikti vidinį patikrinimą.

Pareiškėjas rašė: „2022-06-20 apie 14.53 val. paskambinau į Ekonomikos ir inovacijų ministeriją sužinoti kaip vyksta vidaus patikrinimas, pagal mano pateiktą raštu ministrei informaciją (kurią pateikiau STT) žinojau, kad pateiktas ministerijai raštas buvo nukreiptas Personalo skyriui, atsiliepusi pareigūnė į mano pateiktą klausimą pasakė, ar čia tas pats kuris „rašo skundus non-stop?“ „Man tapo akivaizdu, kad ministerija nesiėmė jokių priemonių, jokios prevencijos lygių teisių užtikrinimui jos vadovaujamoje ministerijoje, ir kad po to, kai apskundžiau nesąžiningą vertinimą vykusį 2022-05-24, aš esu visiškai nepageidaujamas ministerijoje.“

2022 m. liepos 21 d. raštu Nr. (22)SN-99)S-342 Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė (toliau vadinama ir Lygių galimybių kontroliere) kreipėsi į Valstybės tarnybos departamentą (toliau vadinamas ir Departamentu arba VTD) bei Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministeriją (toliau vadinama ir Ministerija), prašydama atsakyti į klausimus:

1. „Kokiuose Ministerijos organizuojamuose konkursuose į valstybės tarnautojo pareigas Pareiškėjas dalyvavo (atitiko keliamus reikalavimus) per pastaruosius tris mėnesius?

2. Ar Pareiškėjas kreipėsi į Ministeriją bei Valstybės tarnybos departamentą (toliau – Departamentas) dėl tinkamų sąlygų, dalyvaujant Konkurse Pareigoms užimti jam, atsižvelgiant į Pareiškėjo negalią, sudarymo? Ar prašė sudaryti tinkamas kitų konkursų į valstybės tarnautojo pareigas Ministerijoje sąlygas?

3. Kas nustatė Konkurso organizavimo būdą (testas kompiuteriu)? Ar buvo atsižvelgta į Pareiškėjo prašymą dėl jo negalios pakeisti Konkurso organizavimo būdą (jo sąlygas)?

4. Ar Departamente bei Ministerijoje yra atsižvelgiama į regos negalią turinčių asmenų poreikius ir ar šiems asmenims yra sudaromos sąlygos dalyvauti konkursuose valstybės tarnautojų pareigoms užimti? Jei taip, nurodykite kokiais būdais.“

Paprašyta pateikti su skundo tyrimu susijusią svarbią informaciją, įrodymus, įskaitant susirašinėjimą su Pareiškėju, kitus dokumentus, reikšmingus tyrimui, susijusius su Konkurso organizavimu, įskaitant sprendimą dėl Konkurso organizavimo būdo.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Departamentas 2022 m. rugpjūčio 12 d. rašte pateikė informaciją, kad per Valstybės tarnybos valdymo informacinę sistemą (toliau – VATIS) patikrino duomenis apie Ekonomikos ir inovacijų ministerijos per pastaruosius tris mėnesius organizuotus konkursus ir nustatė, kad Pareiškėjas buvo pateikęs dokumentus dalyvauti šiuose 4-iuose konkursuose į:

- Inovacijų politikos skyriaus vyriausiojo specialisto pareigas (skelbimo Nr. 50864), konkursas vyko 2022-05-04, tačiau Pareiškėjas neatitiko nustatytų specialiųjų reikalavimų, todėl konkurse negalėjo dalyvauti;

- Įmonių politikos departamento Įmonių valdymo skyriaus patarėjo pareigas (skelbimo Nr. 51173), konkursas vyko 2022-05-24, Pareiškėjas dalyvavo konkurse;

- Verslo aplinkos departamento Geresnio reglamentavimo politikos skyriaus patarėjo pareigas (skelbimo Nr. 51488), konkursas vyko 2022-06-16, tačiau Pareiškėjas atsisakė dalyvauti konkurse, nes netiko darbo vieta Vilniaus m.;

- Verslo aplinkos departamento Geresnio reglamentavimo politikos skyriaus vyriausiojo specialisto (skelbimo Nr. 51858) pareigas, konkursas vyko 2022-07-08, tačiau Pareiškėjas konkurse nedalyvavo – neprisijungė.

Pareiškėjas į VTD dėl tinkamų sąlygų, atsižvelgiant į jo negalią, sudarymo dėl aukščiau nurodytų Ministerijos organizuotų konkursų (išskyrus dėl konkurso (skelbimo Nr. 51488) nesikreipė.

Informuojama, kad Departamentas 2022-07-04 gavo iš Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Pareiškėjo 2022-06-22 elektroninį skundą-prašymą dėl Valstybės tarnybos departamente 2022-05-24 (konkursas Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Įmonių politikos departamento Įmonių valdymo skyriaus patarėjo pareigoms užimti (skelbimo Nr. 51173) ir 2022-06-16 (konkursas Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Verslo aplinkos departamento Geresnio reglamentavimo politikos skyriaus patarėjo pareigoms užimti (skelbimo Nr. 51488) vykusių konkursų ir komisijos narių veiksmų, nustatant vertinimo atrankos būdus. Valstybės tarnybos departamentas 2022-07-19 Pareiškėjui atsakymą, kuriame pateikė nuomonę dėl atrankos būdų teisinio reglamentavimo ir nurodė konkursų apskundimo tvarką.

Paminėta, kad Pareiškėjas kreipėsi į Valstybės tarnybos departamentą dėl konkurso į Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Administravimo departamento Asmenų aptarnavimo ir dokumentų valdymo skyriaus vyriausiojo specialisto pareigas (skelbimo Nr. 51953) su prašymu, kad būtų atsisakyta numatomo vertinimo etapo – testo, nes dėl regos problemų jam bus sudėtinga atlikti testą. Taip pat prašė testą atsiųsti el. paštu, tačiau „paaiškinome, kad dėl konfidencialumo, tokios galimybės, deja, neturime“. Iš 15 pretendentų, pateikusių dokumentus dalyvauti šiame konkurse, konkurso dieną, 2022-07-20, prisijungė tik 3 pretendentai, todėl testas nebuvo taikytas.

Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (toliau – VTĮ) 11 straipsnyje nustatyta, kad pagal valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų poreikį konkursus į įstaigų vadovų ir karjeros valstybės tarnautojų pareigas Vyriausybės nustatyta tvarka pagal patvirtintus ir viešai paskelbtus vertinimo metodus ir kriterijus centralizuotai organizuoja Vyriausybės įgaliota įstaiga. Valstybės tarnybos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatų, patvirtintų

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2018 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 1V-983 „Dėl Valstybės tarnybos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatų patvirtinimo“, 9.1 papunktyje nustatyta, kad Valstybės tarnybos departamentas centralizuotai organizuoja konkursus į įstaigų vadovų ir karjeros valstybės tarnautojų pareigas. Konkursas į minėtas pareigas buvo vykdomas vadovaujantis VTJ, Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1176 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo įgyvendinimo“ (toliau – Aprašas), Pretendentų vertinimo komisijos darbo reglamentu, patvirtintu Valstybės tarnybos departamento direktoriaus 2019 m. lapkričio 29 d. įsakymu Nr. 27V-204 „Dėl Pretendentų vertinimo komisijos darbo reglamento patvirtinimo“, Pretendentų vertinimo komisijoje, naudojant telekomunikacijų galinius įrenginius, tvarkos aprašu, patvirtintu Valstybės tarnybos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2019 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. 27V-63 „Dėl Pretendentų vertinimo komisijoje, naudojant telekomunikacijų galinius įrenginius, tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Konkursas į Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Verslo aplinkos departamento Geresnio reglamentavimo politikos skyriaus patarėjo pareigas (skelbimo Nr. 51488) paskelbtas Valstybės tarnybos portale <https://portalas.vtd.lt/lt/verslo-aplinkos-departamento-geresnio-reglamentavimo-politikos-skyriaus-patarejas-karjeros-valstybes-tarnautojas-322;49223.html>. Aprašo 16 punkte nustatyta, kad pretendentai per VATIS privalo pateikti nustatytus dokumentus. Pretendentas [Pareiškėjas] dokumentus dalyvauti šiame konkurse pateikė 2022-05-20.

Aprašo 22 punkte nustatyta, kad konkursui ar atrankai vykdyti Valstybės tarnybos departamento direktorius ar jo įgaliotas kitas Valstybės tarnybos departamento valstybės tarnautojas sudaro komisiją. Valstybės tarnybos departamento direktoriaus 2022 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. 27VK-1495 „Dėl konkurso į Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos Verslo aplinkos departamento Geresnio reglamentavimo politikos skyriaus patarėjo pareigas komisijos sudarymo (skelbimo Nr. 51488) buvo sudaryta tokios sudėties vertinimo komisija: D. K., Valstybės tarnybos departamento Atrankų skyriaus patarėja – komisijos pirmininkė; I. V., Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Verslo aplinkos departamento Geresnio reglamentavimo politikos skyriaus vedėja – komisijos narė; R. R., Valstybės tarnybos departamento Atrankų skyriaus vyriausioji specialistė – komisijos narė ir sekretorė.

Aprašo 32 punkte nustatyta, kad, likus ne mažiau kaip 3 darbo dienoms iki pretendentų vertinimo komisijoje dienos, komisija sudaro pretendentų vertinimo organizavimo planą, kuriame aptariami pretendentų vertinimo komisijoje metu naudotini vertinimo kriterijai ir metodai, vertinimo balų skaičiavimo procedūra, jeigu bus taikomas daugiau nei vienas vertinimo metodas, nusprendžiama, ar pretendentai bus vertinami telekomunikacijų galiniais įrenginiais, o jeigu bus, – koku būdu, parengiami klausimai, užduotys ir jų vertinimo kriterijai, nustatomi pretendentų vertinimo etapai, aptariami kiti su pretendentų vertinimu susiję klausimai. Komisijos nariai privalo užtikrinti parengtų klausimų ir užduočių konfidencialumą. Aprašo 39 punkte nustatyta, kad apie pretendentų vertinimo komisijoje datą, laiką, vietą ir eigą, Aprašo 32 punkte nurodytą informaciją apie pretendentų vertinimo komisijoje metu taikytinus vertinimo kriterijus ir metodus, vertinimo balų skaičiavimo procedūrą, prašymo atsiėmimą, nusprendus nedalyvauti pretendentų vertinime komisijoje, Valstybės tarnybos departamentas praneša pretendentams per VATIS ne vėliau kaip prieš 3 darbo dienas iki pretendentų vertinimo komisijoje pradžios.

Aprašo 46 punkte nurodoma, kad pretendentų vertinimui komisijoje gali būti taikomi šie vertinimo metodai: interviu (struktūruotas ar pusiau struktūruotas, individualus ar grupinis pokalbis, per kurį pretendentams individualiai ar jų grupei duodami vienodi ar lygiaverčiai klausimai, su galimybe duoti tikslinamuosius klausimus, ar pateikiami pagrindiniai klausimai su galimybe duoti papildomus klausimus); praktinė užduotis (pretendentui raštu ir (ar) žodžiu pateikiama (-os) užduotis (-ys), kuri (-ios) leidžia prognozuoti pretendento elgesį realiose darbo situacijose); esė (pretendento samprotavimas raštu nurodyta tema, grįstas tezių formulavimu ir jų pagrindimu argumentais); testas (pretendentams raštu pateikiamos užduotys, reikalaujančios vienareikšmio atsakymo; testo rezultatas konvertuojamas į dešimtbalę vertinimo sistemą ir apvalinamas iki šimtosios dalies); namų darbų užduotis (pretendentams iš anksto pateikiama užduotis su sąlygomis, kurios rezultatus pretendentai turi pristatyti komisijai žodžiu ir (ar) raštu.

Atsižvelgiant į Apraše nurodytą teisinį reglamentavimą konkurso komisijai suteikta diskrecijos teisė pasirinkti / nustatyti, kiek vertinimo metodų taikys pretendentų vertinimo metu ir kokius vertinimo metodus taikys.

Pretendentai pateikę prašymus dalyvauti konkurse Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Verslo aplinkos departamento Geresnio reglamentavimo politikos skyriaus patarėjo pareigoms užimti (skelbimo Nr. 51488) apie pretendentų vertinimui komisijoje taikomus vertinimo metodus informuoti

2022 m. birželio 9 d., o konkursas (vertinimas komisijoje) vyko 2022 m. birželio 16 d. nuo 9.00 val. Visi pretendentai per VATIS gavo tokį pranešimą: „Nuotolinio vertinimo komisijoje prisijungimo nuoroda ir informacija dėl telekomunikacijų galinių įrenginių testavimo Jums bus išsiųsta per Valstybės tarnybos valdymo informacinę sistemą (VATIS) atskiru pranešimu. Pretendentų vertinimo komisijoje kriterijai yra kompetencijos ir gebėjimai, kurių reikia pareigybės aprašyme nustatytoms funkcijoms tinkamai atlikti, ir tinkamumas eiti valstybės tarnautojo pareigas. Pretendentų vertinimui komisijoje bus taikomas vertinimo metodas – interviu (turėsite žodžiu pateikti atsakymus į komisijos narių užduodamus klausimus“). Į minėtą konkursą dokumentus buvo pateikę 16 pretendentų, todėl visi pretendentai taip pat buvo informuoti, kad „Komisijos sprendimu priklausomai nuo prisijungusių dalyvauti vertinime komisijoje pretendentų skaičiaus gali būti taikomas testas ir pretendentai bus vertinami per 2 etapus. Iki pretendentų vertinimo komisijoje pradžios būsite užregistruotas testo laikymui naudojant VATIS ir Jums bus suteiktas unikalus testo laikymo kodas. Testo laikymo kodas ir prisijungimo prie testo nuoroda Jums bus išsiųsta atskiru pranešimu per VATIS. Ši informacija bus reikalinga, jei komisijos sprendimu bus taikomas testas <...>.“

2022 m. birželio 15 d. pretendentui [Pareiškėjui] (kaip ir visiems kitiems pretendentams) buvo išsiųstas pranešimas per VATIS nurodant unikalų prisijungimo prie testo aplinkos kodą, kartu informuojant, kad šį kodą reikia turėti su savimi pretendentų vertinimo komisijoje dieną. Unikalus testo kodas į sistemą suvedamas tik pretendentų vertinimo komisijoje dieną komisijos nurodymu. Taip pat Pareiškėjas buvo informuotas, kad pretendentų vertinimo komisijoje dieną, iškilus techniniams trikdžiams, galima kreiptis į komisijos pirmininką ar sekretorių šiais kontaktais: [komisijos narių el. paštas, telefonų numeriai}.

2022 birželio 15 d. pretendentas [taip pat ir Pareiškėjas] kreipėsi į komisijos narę ir sekretorę R. R. prašydamas netaikyti testo, nes jis turi regos problemų ir dėl jo turimos pasenusios kompiuterinės įrangos gali kilti sunkumų atlikti testą, nes abejojo, ar jis galės pasididinti ekranvaizdį. Į pretendento prašymą buvo nedelsiant sureaguota. Buvo susisiepta su Valstybės tarnybos departamento informacinių technologijų specialistu A. G., kurio buvo paprašyta konkurso metu būti nuolat pasiekiamu, kad galėtų padėti spręsti technines kliūti. Komisijos narė R. R. ir pokalbio telefonu su Pareiškėju metu, ir el. paštu pasiūlė tą pačią dieną, t. y. 2022 m. birželio 15 d. arba konkurso dieną, prieš prasidedant konkursui pretendentui susisiekti su ja per TEAMS ir, pasidalinus ekranu, pademonstruoti, kaip padidinti ekranvaizdį naudojant „CTRL +“ funkciją. Pretendentas [Pareiškėjas]

atsisakė, nurodęs, kad jungsis tiesiogiai konkurso metu. Taip pat komisijos narė pasiūlė pretendentai laikyti testą atvykus į Valstybės tarnybos departamentą, kur jam būtų suteikta naujausia įranga testo laikymui ir nebūtų kliūčių ekrano vaizdo didinimui. Šia galimybe pretendentas taip pat nepasinaudojo.

Konkursas vyko 2022 m. birželio 16 d. vaizdo konferencijos formatu naudojant telekomunikacijų galinius įrenginius. Konkurso posėdžio pradžia 9.00 val. Paminėtina, kad konkurso dieną, 2022 m. birželio 16 d., 9.00 val. per Valstybės tarnybos departamento nurodytą nuorodą per TEAMS prisijungė 5 pretendentai, taip pat jungėsi ir Pareiškėjas, tačiau jam buvo techninių trikdžių – jo nebuvo nei matyti, nei girdėti, nors jis komisiją matė ir girdėjo. Taigi, viso prisijungė dalyvauti konkurse 6 pretendentai. Komisija, įvertinusi, prisijungusių pretendentų skaičių bei siekdama, kad būtų tinkamai įvertinti jų gebėjimai ir kompetencijos, kurie, be kita ko, atsiskleidžia sprendžiant testą, pasinaudojusi komisijai suteikta diskrecijos teise, nusprendė konkurse taikyti 2 vertinimo metodus – testą ir interviu. Testą sudaro 20 klausimų, juos parengė Valstybės tarnybos departamentas (12 klausimų) ir Ekonomikos ir inovacijų ministerija (8 klausimus), klausimai susiję su bendrosiomis bei profesinėmis, specifinėmis kompetencijomis, kurios nurodytos pareigybės aprašyme. Sprendimas taikyti testą buvo priimtas bendru komisijos narių sutarimu, jis raštu neįforminamas, nes tai nėra nustatyta teisės aktuose. „Informuojame, kad per 2022 m. iš 112 suplanuotų nuotolinių testavimų, įvertinus realiai prisijungusių pretendentų skaičių, įvyko 53 (47,3 %).“

Pažymėta, kad Pareiškėjas konkurso dieną, jungiantis dalyvauti vertinime, turėjo techninių trikdžių, todėl susisiekė su Valstybės tarnybos departamento informacinių technologijų specialistu A. G. ir jas išsprendė 9.26 val. ir prisijungė į konkursą per TEAMS. Pareiškėjas, išklauses komisijos pirmininkės pristatomos komisijos sudėty, pasiteiravo komisijos, ar tikrai nuspręsta taikyti testą, pažymėjo, kad jis prieš dieną kreipėsi į Valstybės tarnybos departamento atstovą prašydamas netaikyti testo, nes jam su jo turima nekokybiška kompiuterine įranga bus sudėtinga pasididinti ekrano vaizdą, tačiau jis sutiko dalyvauti konkurse ir laikyti testą. Vėliau Ekonomikos ir inovacijų ministerijos atstovė pristatė būsimų pareigų veiklos sritį, funkcijas ir atkreipė dėmesį, kad šiose pareigose dėl veiklos pobūdžio nebus galimybės dirbti nuotoliniu būdu. Pareiškėjas pažymėjo, kad jis gyvena Klaipėdos m., ir teiravosi, kodėl nebus galima dirbti nuotoliniu būdu, į ką įstaigos atstovė atsakė, kad dėl veiklos specifikos priimtas toks sprendimas. Tuomet Pareiškėjas informavo, kad jam nepriimtinos tokios sąlygos ir kad konkurse nedalyvaus. Atkreiptinas dėmesys, kad Pareiškėjas sprendimą nedalyvauti vertinime priėmė po to, kai įstaigos atstovė, komisijos narė, pristatė pareigybę

ir tarnybos funkcijų pobūdį, kurių vykdymas įmanomas tik einant pareigas kontaktiniu būdu ir nebus galimybės eiti pareigas nuotoliniu būdu, kadangi jis gyvena Klaipėdoje, o darbo vieta Vilniuje.

Atkreiptinas dėmesys, kad VTĮ 50 straipsnyje nustatyta, jog nuotolinis darbas yra darbo organizavimo forma arba darbo atlikimo būdas, kai valstybės tarnautojas jam priskirtas funkcijas ar jų dalį visą arba dalį darbo laiko suderinęs su tiesioginiu vadovu Vyriausybės nustatyta tvarka atlieka nuotoliniu būdu, t. y. teisės akte nustatoma galimybė dirbti nuotoliniu būdu, įvertinus Valstybės tarnautojų ir diplomatų nuotolinio darbo tvarkos aprašo, patvirtinto Vyriausybės 2018 m. gruodžio 12 d. nutarimu Nr. 1296, 5 punkte įtvirtintas aplinkybes.

Pažymėtina, kad, nors Pareiškėjas ir nepateikė jokių dokumentų, įrodančių jo regos negalią, konkurso komisija maksimaliai dėmesingai atsižvelgė į pretendento nurodytas problemas dėl jo ribotų techninių galimybių laikyti testą. Komisija pasiūlė net keletą problemos sprendimo būdų, sudarė vienodas sąlygas visiems pretendentes, įskaitant ir Pareiškėją, dalyvauti vertinime. „Atsižvelgiant į išdėstytą manytume, kad, organizuojant konkursą į Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Verslo aplinkos departamento Geresnio reglamentavimo politikos skyriaus patarėjo pareigas (skelbimo Nr. 51488), lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.“

Departamentas pranešė, kad neturi įgaliojimų spręsti dėl įstaigose taikomų darbo sąlygų. Sprendimą dėl galimybės darbą dirbti nuotoliniu ar kontaktiniu būdu priima į pareigas priimančias asmuo.

Departamentas pažymėjo, kad VTĮ nenustato apribojimų negalią turintiems asmenims būti priimtiems į valstybės tarnautojo pareigas. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 33 straipsnyje įtvirtinta piliečių teisė lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybės tarnybą. Konstitucinė piliečio teisė lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybės tarnybą sietina su konstituciniu asmenų lygiateisiškumo principu, įtvirtintu Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalyje, kurioje nustatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs. Valstybės tarnybos departamentas, organizuodamas centralizuotus konkursus į valstybės tarnautojų pareigas, besąlygiškai laikosi iš Konstitucijos 33 straipsnio 1 dalies kylančio reikalavimo užtikrinti lygiateisę stojančiųjų į valstybės tarnybą konkurenciją, suponuojančią, kad stojantieji į valstybės tarnybą būtų atrenkami pagal jų žinias ir gebėjimus, būtinus atitinkamoms valstybės tarnautojo pareigoms atlikti, ir kad būtų paisoma iš Konstitucijos 29 straipsnio kylančių asmenų lygiateisiškumo, nediskriminavimo ir privilegijų neteikimo imperatyvų Konstitucijoje *expressis verbis* nurodytais ar kitais konstituciškai

nepateisinamais pagrindais. Visiems pretendents, taip pat ir turintiems negalią, sudaromos vienodos sąlygos dalyvauti konkursuose valstybės tarnautojų pareigoms užimti.

Departamento atsakyme rašoma, kad Departamente iš pretendentų, išskyrus aprašytą Pareiškėjo atvejį, nebuvo gauta prašymų dėl netinkamų / tinkamų sąlygų sudarymo dalyvauti konkursuose iš asmenų, turinčių regos ar kt. negalią. Teigiama, jog, „gavę iš pretendento [Pareiškėjo] informaciją dėl galimų sunkumų jam spręsti testą, operatyviai stengiamės jam sudaryti sąlygas, kad tie sunkumai būtų sprendžiami – suteikėme galimybę testą laikyti atvykus į Valstybės tarnybos departamento patalpas, kur jam būtų suteikta naujausia kompiuterinė technika, pritaikyta darbui neįgaliems asmenims, taip pat kvietėme pretendentą susijungti su mūsų darbuotojais per TEAMS ir pademonstruoti jam, kaip galima pasididinti ekraną“.

Departamentas paminėjo, kad fiksuoti tik keli atvejai, kai konkursuose dalyvavo asmenys, turintys negalią, pvz., prieš kelis metus Valstybės tarnybos departamente konkurse dalyvavo asmuo, turintis judėjimo negalią; kadangi apie jo dalyvavimą buvo žinoma iš anksto, buvo pasirinktas kabinetas arčiausiai įėjimo durų, 1-ame aukšte, kad asmeniui būtų kuo patogiau judėti neįgaliojo vežimėlyje.

Departamento teigimu, „tikėtina, kad pretendentai nenurodo, jog turi negalią“.

Valstybės tarnybos departamentas nurodė, jog „sudaro vienodas ir lygias sąlygas visiems pretendents dalyvauti konkursuose valstybės tarnautojų pareigoms užimti. Privilegijų ir (ar) išskirtinių sąlygų priimant į valstybės tarnybą sudarymas tam tikroms asmenų grupėms keltų pagrįstų abejonių dėl atitikties konstituciniam asmenų lygiateisiškumo principui bei konstitucinei teisei lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybės tarnybą“.

Ministerija savo 2022 m. rugsėjo 28 d. rašte nurodė, jog Ministerija organizuoja tik pakaitinių valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, atrankas. 2022 m. buvo paskelbtos dvi atrankos, Pareiškėjas jose nedalyvavo.

Teigė, kad Pareiškėjas į Ministeriją dėl tinkamų sąlygų sudarymo dalyvauti Konkurse, atsižvelgiant į jo negalią, nesikreipė. Nurodė, kad testas kompiuteriu buvo pasirinktas bendru Ministerijos susitarimu su Departamentu. Ministerijai Pareiškėjo negalia nebuvo žinoma. Ministerijos atstovė Konkurso atrankos komisijos narė Verslo aplinkos departamento Geresnio reglamentavimo

politikos skyriaus vedėja I. V. apie Pareiškėjo negalią sužinojo Konkurso vykdymo dieną 2022 m. birželio 16 d.

Ministerija neturėjo atvejų, kai regos negalią turintis asmuo dalyvautų konkurse ir prašytų sudaryti sąlygas dalyvavimui. Ministerija turėjo atvejų, kai keliuose konkursuose dalyvavo tas pats judėjimo negalią turintis asmuo – jis buvo pasitiktas, prižiūrėtas ir išlydėtas – buvo rūpinamasi, kad jam būtų patogų judėti su neįgaliojo vežimėliu.

Esant tokiam atvejui, kai regos negalią turintis asmuo dalyvautų konkurse ir prašytų sudaryti sąlygas dalyvauti konkurse pagal jo poreikius, Ministerija pagal galimybes atsižvelgtų.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Departamentas bei Ministerija, vykdydami Pareiškėjo priėmimo į valstybės tarnybą atranką, nepažeidė Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 1 bei 8 punktų nuostatų, pagal kurias, įgyvendindamas lygias galimybes, darbdavys, neatsižvelgdamas į lytį, rasę, tautybę, pilietybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją, privalo, priimdamas į darbą, į valstybės tarnybą, taikyti vienodus atrankos kriterijus ir sąlygas; taip pat imtis tinkamų priemonių, kad neįgaliesiems būtų sudarytos sąlygos gauti darbą, dirbti, siekti karjeros arba mokytis, įskaitant tinkamą darbo sąlygų pritaikymą, jeigu dėl tokių priemonių nebus neproporcingai apsunkinamos darbdavio pareigos.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis).

Konvencijos 2 straipsnyje diskriminacija dėl neįgalumo apibrėžiama kaip bet koks išskyrimas, atstūmimas ar apribojimas dėl neįgalumo, kuriais siekiama pabloginti ar paneigti arba dėl kurių pabloginamas ar paneigiamas visų žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių pripažinimas, įgyvendinimas ar naudojimas lygiai su kitais asmenimis politinėje, ekonominėje, socialinėje, kultūrinėje, pilietinėje ar bet kurioje kitoje srityje. Tokia diskriminacija apima visų formų diskriminaciją, įskaitant atsisakymą tinkamai pritaikyti sąlygas.

Pagal Konvencijos 2 straipsnio nuostatas, tinkamas sąlygų pritaikymas – būtini ir tinkami pakeitimai ir pritaikymas, dėl kurių nepatiriama neproporcinga ar nepagrįsta našta ir kurių reikia konkrečiu atveju siekiant užtikrinti neįgaliesiems galimybę naudotis visomis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis lygiai su kitais asmenimis ar galimybę įgyvendinti šias teises ir laisves.

Pagal Konvencijos 27 straipsnio nuostatas, valstybės, Konvencijos šalys, pripažįsta neįgalųjų teisę į darbą lygiai su kitais asmenimis; ši teisė apima teisę į galimybę užsidirbti pragyvenimui iš laisvai pasirinkto darbo ar iš laisvai priimto darbo pasiūlymo darbo rinkoje ir darbo aplinkoje, kuri yra atvira, tinkama visiems ir prieinama neįgaliesiems. Valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina ir skatina įgyvendinti teisę į darbą, įskaitant teisę į darbą tų asmenų, kurie tampa neįgalūs dirbdami, imdamosi atitinkamų priemonių, įskaitant ir teisės aktų priėmimą, kuriomis *inter alia* būtų:

- uždrausta diskriminacija dėl neįgalumo visais klausimais, susijusiais su visomis užimtumo formomis, įskaitant įdarbinimo sąlygas, priėmimą į darbą ir darbą, darbo išsaugojimą, kilimą tarnyboje ir saugias ir sveikas darbo sąlygas (a punktas);

- lygiai su kitais asmenimis ginamos neįgalųjų teisės į teisingas ir palankias darbo sąlygas, įskaitant lygias galimybes ir vienodą atlyginimą už tokios pat vertės darbą, saugias ir sveikas darbo sąlygas, įskaitant apsaugą nuo priekabiavimo ir skundų patenkinimą (b punktas);

- užtikrinta, kad neįgaliesiems darbo vietoje būtų tinkamai pritaikytos sąlygos (i punktas).

Europos Sąjungos Tarybos 2000 m. lapkričio 27 d. direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, 5 straipsnyje nustatyta, jog, siekiant garantuoti, kad neįgalųjų atžvilgiu būtų laikomasi vienodo požiūrio principo, jiems įrengiamos tinkamos sąlygos. Tai reiškia, kad, prireikus, konkrečiu atveju darbdaviai imasi tinkamų priemonių, kad neįgaliajam būtų sudarytos sąlygos gauti darbą, dirbti, kilti tarnyboje arba mokytis, nebent dėl tokių priemonių būtų neproporcingai apsunkinamos darbdavio pareigos. Pareigos nėra neproporcingai apsunkinamos, jei jam pakankamai atlyginama konkrečios valstybės narės neįgalumo

politikos srityje numatytomis priemonėmis. Direktyvos preambulės 20 punkte nustatyta, jog turėtų būti imtasi reikiamų priemonių, t. y., veiksmingų ir praktinių priemonių, skirtų darbo vietai neįgaliesiems paruošti, pavyzdžiui, pritaikyti patalpas ir įrengimus, nustatyti darbo laiko modelius, paskirstyti užduotis, organizuoti mokymą arba aprūpinti integracijos ištekliais. Norint nustatyti, ar dėl minėtų priemonių bus netinkamai pasiskirstyta pareigomis, reikėtų ypač atsižvelgti į finansinius ir kitus susijusius kaštus, į organizacijos arba įmonės dydį ir finansinius išteklius bei į galimybę gauti valstybės finansavimą ar kitos rūšies pagalbą (Preambulės 21 p.).

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis asmenų lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs; žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų. Konstitucinis Teismas taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai).

Jungtinių Tautų bei Europos Sąjungos, taip pat nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija reiškia teisių sumažinimą, suvaržymą ar atėmimą tam tikrai kategorijai žmonių dėl kokių nors asmens požymių. Diskriminacija suvokiama kaip asmenų lygybės principo pažeidimas, kai asmeniui ar asmenų grupei yra sukuriama mažiau palankios sąlygos, taikomi skirtumai, išimtys, apribojimai ar teikiamas pranašumas, lyginant su kitais asmenimis, esančiais toje pačioje ar tokioje pačioje situacijoje.

Remiantis Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalimi, tiesioginė diskriminacija – tai elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų

taikomos kitam asmeniui. Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatas, netiesioginė diskriminacija apibūdinama kaip veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą diskriminacijos sąvoką, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, siekiama nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio, t. y., aptariamam atveju – dėl negalios, priversti atsidurti mažiau palankioje padėtyje nei kitas asmuo, neturintis šio požymio.

Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarka, nagrinėjant lygių galimybių principo pažeidimo atvejus, t. y., teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, nurodymo diskriminuoti, persekiojimo, priešiško elgesio ar neigiamų padarinių dėl skundo dėl diskriminacijos pateikimo, dalyvavimo byloje dėl diskriminacijos ar pranešimo apie diskriminaciją buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, nurodymo diskriminuoti, persekiojimo, priešiško elgesio ar neigiamų padarinių dėl skundo dėl diskriminacijos pateikimo, dalyvavimo byloje dėl diskriminacijos ar pranešimo apie diskriminaciją faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos 3 straipsnyje įtvirtinti neįgaliųjų socialinės integracijos principai, iš kurių paminėtinas lygių teisių principas – neįgalieji turi tokias pačias teises kaip ir kiti visuomenės nariai (3 str. 1 d. 1 p.); lygių galimybių principas – neįgaliesiems,

kaip ir kitiems visuomenės nariams, sudaromos tokios pat ugdymosi, darbo, laisvalaikio leidimo, dalyvavimo visuomenės, politiniame ir bendruomenės gyvenime galimybės; tik tais atvejais, kai tokios pat sąlygos ir priemonės yra neveiksmingos, numatomos specialiosios priemonės, gerinančios neįgaliųjų padėtį (3 str. 1 d. 2 p.); diskriminavimo prevencijos principas – neįgalieji apsaugomi nuo bet kokios diskriminacijos ar išnaudojimo (3 str. 1 d. 3 p.).

VTĮ 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata, jog darbo santykius ir socialines garantijas reglamentuojantys įstatymai ir kiti teisės aktai valstybės tarnautojams taikomi tiek, kiek jų statuso ir socialinių garantijų nereglamentuoja šis įstatymas.

Darbo sutarties šaly, iki sudarydamos darbo sutartį, taip pat ir tada, kai darbo sutartis nesudaryta, turi laikytis lyčių lygybės, nediskriminavimo kitais pagrindais, sąžiningumo, sutarčiai sudaryti ir vykdyti reikalingos informacijos suteikimo ir konfidencialios informacijos išsaugojimo pareigų (Darbo kodekso 41 str. 1 d.).

Remiantis Darbo kodekso 158 straipsnio nuostatomis, kiekvienam darbuotojui turi būti sudarytos tinkamos, saugios ir sveikatai nekenksmingos darbo sąlygos, nustatytos Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme. Kiekvieno darbuotojo darbo vieta ir aplinka turi būti saugi ir nekenksminga sveikatai, įrengta pagal darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus. Darbas turi būti organizuojamas pagal darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus.

Kiekvienam darbuotojui privalo būti sudarytos saugios ir sveikatai nekenksmingos darbo sąlygos, neatsižvelgiant į įmonės veiklos rūšį, darbo sutarties rūšį, darbuotojų skaičių, įmonės rentabilumą, darbo vietą, darbo aplinką, darbo pobūdį, darbo dienos ar darbo pamainos trukmę, darbuotojo pilietybę, rasę, tautybę, lytį, seksualinę orientaciją, amžių, socialinę kilmę, politinius ar religinius įsitikinimus (Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 3 str. 1 d.).

Darbuotojai, rūpindamiesi savo ir kitų darbuotojų sauga ir sveikata, privalo, gavus išvadą dėl darbo pobūdžio ir sąlygų, išvados kopiją pateikti darbdaviui (Darbuotojų saugos ir sveikatos darbe įstatymo 33 str. 1 d. 11 p.).

Tyrimo duomenimis nustatyta, jog Pareiškėjas pateikė prašymą dalyvauti Konkurse valstybės tarnautojo pareigoms (Pareigybei) užimti.

Nustatyta, jog Departamentas 2022 m. birželio 16 d. organizavo konkursą Pareigybei užimti.

Departamento rašte pateikta informacija, kad apie pretendentų vertinimui Komisijoje taikomus vertinimo metodus pretendentai informuoti 2022 m. birželio 9 d.

Tyrimo metu nustatyta, kad Departamentas 2022 m. birželio 15 d. per VATIS elektroninę sistemą nusiuntė Pareiškėjui pranešimą: „Jūs užregistruotas laikyti testą, atliekamą iš nutolusių vietų Valstybės tarnybos valdymo informacinėje sistemoje. Jeigu komisijos sprendimu šis testas bus taikomas pretendentų vertinime komisijos metu, Jums bus reikalinga žemiau pateikiama informacija. Nuoroda, skirta prisijungti prie nuotolinio vertinimo komisijoje (TEAMS) <...>.“

Pateikta prijungimo prie testo nuoroda, pretendento unikalus kodas.

Taip pat pranešime pretendentams buvo nurodoma: „Pretendentų vertinimo komisijoje dieną, iškilus techniniams trikdžiams, prašome kreiptis į komisijos pirmininką ar sekretorių šiais kontaktais: <...>. Prašome susipažinti su Atmintine pretendentams apie testo atlikimą Valstybės tarnybos valdymo informacinėje sistemoje iš nutolusių vietų ir Pretendentų į specialistų, patarėjų, padalinio vadovų pavaduotojų pareigas vertinimo komisijoje pristatymas SVARBU! Testas laikomas tik kompiuteriu, turinčiu internetinę kamerą ir mikrofoną. Netinka išmanieji įrenginiai, pvz., planšetė, telefonas.“

Nustatyta, kad Pareiškėjas 2022 m. birželio 15 d. kreipėsi į Departamento atstoves, informuodamas, jog turi regos sutrikimą, dėl turimos pasenusios kompiuterinės įrangos gali kilti problemų padidinant ekrano vaizdą, prašė Konkurso metu netaikyti testo metodo vykdant pretendentų atranką.

Kaip nustatyta iš pateiktų Departamento darbuotojų vidinio susirašinėjimo dokumentų, Departamento Atrankų skyriaus vyr. specialistė 2022 m. birželio 15 d. el. laišku kreipėsi į Departamento informacinių technologijų specialistą, nurodydama: „norėjome Tavęs paprašyti, jeigu reikėtų, pagalbos rytoj laikotarpyje tarp 9:00–9:30. Yra planuojamas skelbimo Nr. 51488 konkursas į Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos Verslo aplinkos departamento Geresnio reglamentavimo politikos skyriaus patarėjo pareigas. Jame dalyvauja pretendentas, kuris galimai turės problemų spręsti testą. Jeigu iškilis tie nesklandumai ar galėtum šiame laiko tarpe pakelti tel. ir susisiekti su tuo pretendentu“.

Tyrimo metu nustatyta, jog Pareiškėjas Konkurso dieną per TEAMS platformą susijungė su Departamento atrankos komisijos nariais. Departamento rašte pateiktas paaiškinimas, jog Pareiškėjas teiravosi komisijos, ar tikrai nuspręsta taikyti testą, pažymėjo apie ankstesnį kreipimąsi

į Departamentą dėl galimų kliūčių jam laikyti testą. Departamento teigimu, Pareiškėjas „sutiko dalyvauti konkurse ir laikyti testą“. Kaip nurodyta Departamento rašte, prieš pradėdant atranką atrankos komisijos nariai paaiškino, kad „šiose pareigose dėl veiklos pobūdžio nebus galimybės dirbti nuotoliniu būdu“. <...> Pareiškėjas teiravosi, dėl kokių priežasčių negalėtų dirbti nuotoliniu būdu. Vėliau Pareiškėjas informavo, kad „jam nepriimtinos tokios sąlygos ir kad jis konkurse nedalyvaus“.

VTĮ 12 straipsnyje įtvirtinta, jog į karjeros valstybės tarnautojo pareigas priimama:

- 1) konkurso būdu;
- 2) be konkurso.

Konkurse gali dalyvauti asmenys, atitinkantys šio įstatymo 4 ir 9 straipsniuose nustatytus reikalavimus. Konkurso metu tikrinamas asmens tinkamumas eiti karjeros valstybės tarnautojo pareigas, įvertinamos asmens turimos kompetencijos ir gebėjimai atlikti karjeros valstybės tarnautojo pareigybės aprašyme nurodytas funkcijas (2 d.).

Atkreiptinas dėmesys, jog Vyriausybės 2018 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1176 (Vyriausybės 2021 m. liepos 28 d. nutarimo Nr. 584 redakcija) patvirtintas Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) nustato asmens, siekiančio tapti valstybės tarnautoju, priimamo konkurso būdu į karjeros valstybės tarnautojo ar įstaigos vadovo (išskyrus įstaigos vadovą, priimamą į pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu) pareigas, centralizuoto konkurso (toliau – konkursas) organizavimo tvarką.

Vadovaujantis Aprašo nuostatomis (4–7 p., 16–21 p.), konkursus į karjeros valstybės tarnautojų pareigas centralizuotai vykdo Departamentas, kuriam pretendentai teikia savo gyvenimo aprašymus, kitus būtinus dokumentus, Departamentas susipažįsta su pretendentų teiktais dokumentais bei organizuoja atrankas.

Pagal Aprašo 3.3 punktą, Aprašo V skyriuje nurodytos komisijos, siekdamos atrinkti tinkamiausią pretendentą, atsižvelgdamos į pareigybės, į kurią vykdomas priėmimas, pobūdį, funkcijas, pretendentų skaičių ir kitas aplinkybes, turi teisę pasirinkti vertinimo etapų skaičių, iš Aprašo 5 punkte nustatyta tvarka viešai paskelbtų vertinimo metodų ir kriterijų pasirinkti ir taikyti vertinimo metodus ir kriterijus, spręsti kitus su konkurso, atrankos ar statuso atkūrimo organizavimu susijusius klausimus, kiek tai neprieštarauja Aprašo nuostatomis.

Pagal Aprašo 5 punkto nuostatas, Departamentas konkursus, o įstaiga, organizuojanti atranką, – atranką Valstybės tarnybos departamento interneto svetainėje paskelbia per 3 darbo

dienas, o konkursą inicijavusios įstaigos prašymu, pateiktu per VATIS ar elektroniniu paštu, – ir vėliau nuo tinkamai parengto pareigybės aprašymo pateikimo Valstybės tarnybos departamentui dienos, laikydamiesi Valstybės tarnybos įstatymo 12 straipsnio 3 dalyje, 14 straipsnio 3 ir 4 dalyse ir 15 straipsnio 1 dalyje (priimant pakaitinį valstybės tarnautoją po konkurso į karjeros valstybės tarnautojo pareigas paskelbimo, iki Valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka į jas bus priimtas karjeros valstybės tarnautojas, bet ne ilgesniam negu 3 mėnesių laikotarpiui) nustatytų terminų.

Skelbime nurodomas valstybės tarnautojo pareigų pavadinimas, pareigybei keliami reikalavimai, pareigybei nustatytas pareiginės algos koeficientas, valstybės tarnautojo funkcijos, konkurso ar atrankos skelbimo numeris, galimi vertinimo metodai ir kriterijai, už konkurso ar atrankos organizavimą atsakingo Valstybės tarnybos departamento ar įstaigos, organizuojančios atranką, atstovo kontaktai (vardas, pavardė, pareigos, el. pašto adresas ir telefono numeris), kita Valstybės tarnybos departamento ar įstaigos, organizuojančios atranką, pateikta informacija, susijusi su konkurso ar atrankos procedūromis.

Paskelbus konkursą ar atranką, skelbime pateikta informacija apie valstybės tarnautojo pareigų pavadinimą, pareigybei keliamus reikalavimus, pareigybei nustatytą pareiginės algos koeficientą, galimus vertinimo metodus ir kriterijus, valstybės tarnautojo funkcijas negali būti keičiama, išskyrus atvejus, kai ši informacija turi būti pakeista vykdant teisės aktų reikalavimus.

Pagal Aprašo 22 punkto nuostatas, konkursui ar atrankai vykdyti VTD direktorius ar jo įgaliotas kitas Departamento valstybės tarnautojas sudaro komisiją.

Konkurso ar atrankos komisija sudaroma ne mažiau kaip iš 3 narių, kurių daugiau kaip pusę turi sudaryti ne įstaigos, kuriai atrenkamas valstybės tarnautojas, atstovai. Konkurso ar atrankos komisijos nariu skiriamas ir į pareigas priimantis asmuo ar jo įgaliotas asmuo (-enys) (23 p.).

Remiantis Aprašo 32 punktu, likus ne mažiau kaip 3 darbo dienoms iki pretendentų vertinimo komisijoje dienos, komisija sudaro pretendentų vertinimo organizavimo planą, kuriame aptariami pretendentų vertinimo komisijoje metu naudotini vertinimo kriterijai ir metodai, vertinimo balų skaičiavimo procedūra, jeigu bus taikomas daugiau nei vienas vertinimo metodas, nusprendžiama, ar pretendentai bus vertinami telekomunikacijų galiniais įrenginiais, o jeigu bus, – koku būdu, parengiami klausimai, užduotys ir jų vertinimo kriterijai, nustatomi pretendentų vertinimo etapai, aptariami kiti su pretendentų vertinimu susiję klausimai. Komisijos nariai privalo užtikrinti parengtų klausimų ir užduočių konfidencialumą.

Pagal Aprašo 46 punktą, pretendentų vertinimui komisijoje gali būti taikomi šie vertinimo metodai:

„46.1. interviu (struktūruotas ar pusiau struktūruotas, individualus ar grupinis pokalbis, per kurį pretendentams individualiai ar jų grupei duodami vienodi ar lygiaverčiai klausimai, su galimybe duoti tikslinamuosius klausimus, ar pateikiami pagrindiniai klausimai su galimybe duoti papildomus klausimus);

46.2. praktinė užduotis (pretendentui raštu ir (ar) žodžiu pateikiama (-os) užduotis (-ys), kuri (-ios) leidžia prognozuoti pretendento elgesį realiose darbo situacijose);

46.3. esė (pretendento samprotavimas raštu nurodyta tema, grįstas tezių formulavimu ir jų pagrindimu argumentais);

46.4. testas (pretendentams raštu pateikiamos užduotys, reikalaujančios vienareikšmio atsakymo; testo rezultatas konvertuojamas į dešimtbalę vertinimo sistemą ir apvalinamas iki šimtosios dalies);

46.5. namų darbų užduotis (pretendentams iš anksto pateikiama užduotis su sąlygomis, kurios rezultatus pretendentai turi pristatyti komisijai žodžiu ir (ar) raštu; namų darbų užduotis pretendentams turi būti pateikiama per VATIS ne vėliau kaip prieš 3 darbo dienas iki pretendentų vertinimo komisijoje pradžios).“

Aprašo 47 punkte nurodoma, jog pretendentų vertinimo komisijoje metu kiekvienas komisijos narys pretendentų kompetencijas ir gebėjimus, kurių reikia pareigybės aprašyme nustatytoms funkcijoms atlikti, bei tinkamumą eiti valstybės tarnautojo pareigas vertina individualiai pagal atskirą (-us) vertinimo metodą (-us), išskyrus testą, – nuo 1 iki 10 balų, vadovaudamiesi Aprašo 2 priedu ir užpildydami individualaus vertinimo lentelę. „Testas vertinamas pagal teisingų atsakymų dalį teste 10 balų skalėje. Žemiausias testo įvertinimas yra 1 balas, aukščiausias – 10 balų.“

Taigi, kaip nustatyta išnagrinėjus aptartas Aprašo nuostatas, atrankos komisijai, organizuojančiai konkursą, yra suteikta teisė nuspręsti, kokie konkrečiai atrankos metodai, organizuojant konkursus valstybės tarnautojų pareigos užimti, bus taikomi kiekvienu atveju, atsižvelgiant į pareigybės, į kurią vykdomas priėmimas, pobūdį, funkcijas, pretendentų skaičių ir kitas aplinkybes.

Kaip nustatyta pagal Departamento paaiškinimus, organizuojant Konkursą, VTD atrankos komisija nusprendė Konkurse taikyti du vertinimo metodus – testą ir interviu. „Testą sudaro

20 klausimų, juos parengė Valstybės tarnybos departamentas (12 klausimų) ir Ekonomikos ir inovacijų ministerija (8 klausimus), klausimai susiję su bendrosiomis bei profesinėmis, specifinėmis kompetencijomis, kurios nurodytos pareigybės aprašyme. Sprendimas taikyti testą buvo priimtas bendru komisijos narių sutarimu.“

Pažymėtina, kad Lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 8 dalis įtvirtina pareigą imtis tinkamų priemonių, kad neįgaliesiems būtų sudarytos sąlygos gauti darbą, dirbti, siekti karjeros arba mokytis, įskaitant tinkamą darbo sąlygų sudarymą, jeigu dėl tokių priemonių nebus neproporcingai apsunkinamos darbdavio pareigos.

Atkreiptinas dėmesys, jog iš Departamento rašto sužinota, kad, Pareiškėjui kreipusis į Departamentą dėl galimų kliūčių atliekant testo užduotis, atrankos komisijos narė „pasiūlė Pareiškėjui 2022 m. birželio 15 d. arba konkurso dieną prieš prasidedant konkursui pretendentui susisiekti su ja per TEAMS ir pasidalinus ekranu, pademonstruoti, kaip padidinti ekranvaizdį naudojant „CTRL +“ funkciją. Pretendentas [Pareiškėjas] atsisakė, nurodęs, kad jungsis tiesiogiai konkurso metu. Taip pat komisijos narė pasiūlė pretendentui laikyti testą atvykus į Valstybės tarnybos departamentą, kur jam būtų suteikta naujausia įranga testo laikymui ir nebūtų kliūčių ekrano vaizdo didinimui. Šia galimybe pretendentas taip pat nepasinaudojo.“

Kaip nustatyta iš Departamento paaiškinimų, Pareiškėjui per TEAMS platformą įsijungus į pokalbį su Konkurso atrankos komisijos nariais, iš pradžių buvo paaiškintas Pareigybės funkcijų pobūdis bei pasakyta, jog funkcijų nebus galima atlikti nuotoliniu būdu. „Pareiškėjas pažymėjo, kad jis gyvena Klaipėdos m., ir teiravosi, kodėl bus negalima dirbti nuotoliniu būdu, į ką įstaigos atstovė atsakė, kad dėl veiklos specifikos priimtas toks sprendimas. Tuomet Pareiškėjas informavo, kad jam nepriimtinos tokios sąlygos ir kad jis konkurse nedalyvaus.“

Taip pat nustatyta, jog Departamento atstovė el. paštu kreipėsi į VTD informatikos specialistą, kad šis Konkurso dieną užtikrintų reikiamą techninę pagalbą Pareiškėjui dalyvaujant Konkurse.

Tyrimo metu taip pat nustatyta, kad Pareiškėjas po įvykusio pokalbio su atrankos komisijos nariais dėl nuotolinio darbo nebuvimo galimybės toliau dalyvauti Konkurse atsisakė, testo nelaikė.

Atsižvelgiant į aptartas tyrimo metu nustatytas faktines aplinkybes, nėra pagrindo teigti, jog Departamentas, įgyvendindamas teisės aktais priskirtą valstybės tarnautojų atrankos funkciją, neatsižvelgė į Pareiškėjo nurodytas aplinkybes dėl turimo regėjimo sutrikimo, galimų kliūčių dėl

ekrano pasididrinimo dėl turimo kompiuterinės įrangos senumo. Šiuo konkrečiu atveju Departamento atstovė siūlė Pareiškėjui susijungti su informatikos specialistu bei išsiaiškinti ekrano didinimo funkciją, atvykti į Departamentą laikyti testą, susisiekti su informacinių technologijų specialistu dėl pagalbos Pareiškėjui Konkurso metu.

Atlikus skundo tyrimą, remiantis pateiktais paaiškinimais, surinktais įrodymais, gautais dokumentais, nėra pagrindo konstatuoti, jog Departamentas, įgyvendindamas atranką į valstybės tarnybą pareigybei užimti, nesiėmė veiksmų, siekiant sudaryti sąlygas Pareiškėjui dalyvauti Konkurse, atsižvelgiant į negalią (Lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 bei 8 p.).

Kaip jau minėta, tyrimo metu nustatyta, jog Pareiškėjas, sužinojęs apie nenuotolinį Pareigybei priskirtų darbo funkcijų pobūdį, toliau Konkurse nedalyvavo. Taigi šiuo atveju nėra galimybių objektyviai ištirti, ar, Pareiškėjui nusprendus dalyvauti Konkurse, jam nebūtų buvusios sudarytos tinkamos sąlygos, atsižvelgiant į jo negalią, pretenduoti į pareigas Konkurso metu.

Pažymėtina, jog kitos aplinkybės, susijusios su Ministerijos padalinių vadovų sprendimais dėl (ne)nuotolinio darbo, įgyvendinant Pareigybei priskirtas funkcijas, taip pat galimų kitų įstatymų pažeidimų, Konkurso organizavimo skaidrumo, taip pat konkrečių atrankos metodų, susijusių su konkrečiai pareigybei priskirtomis funkcijomis, taikymu, nėra priskirtinos Lygių galimybių kontrolieriaus kompetencijai ir šiuo pagrindu Tarnyboje nenagrinėtinos.

Atsižvelgdama į visa tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 3 dalies 2 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Skundo tyrimą nutraukti, trūkstant objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Departamentą, Ministeriją.

Sprendimas per 1 mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta

tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė